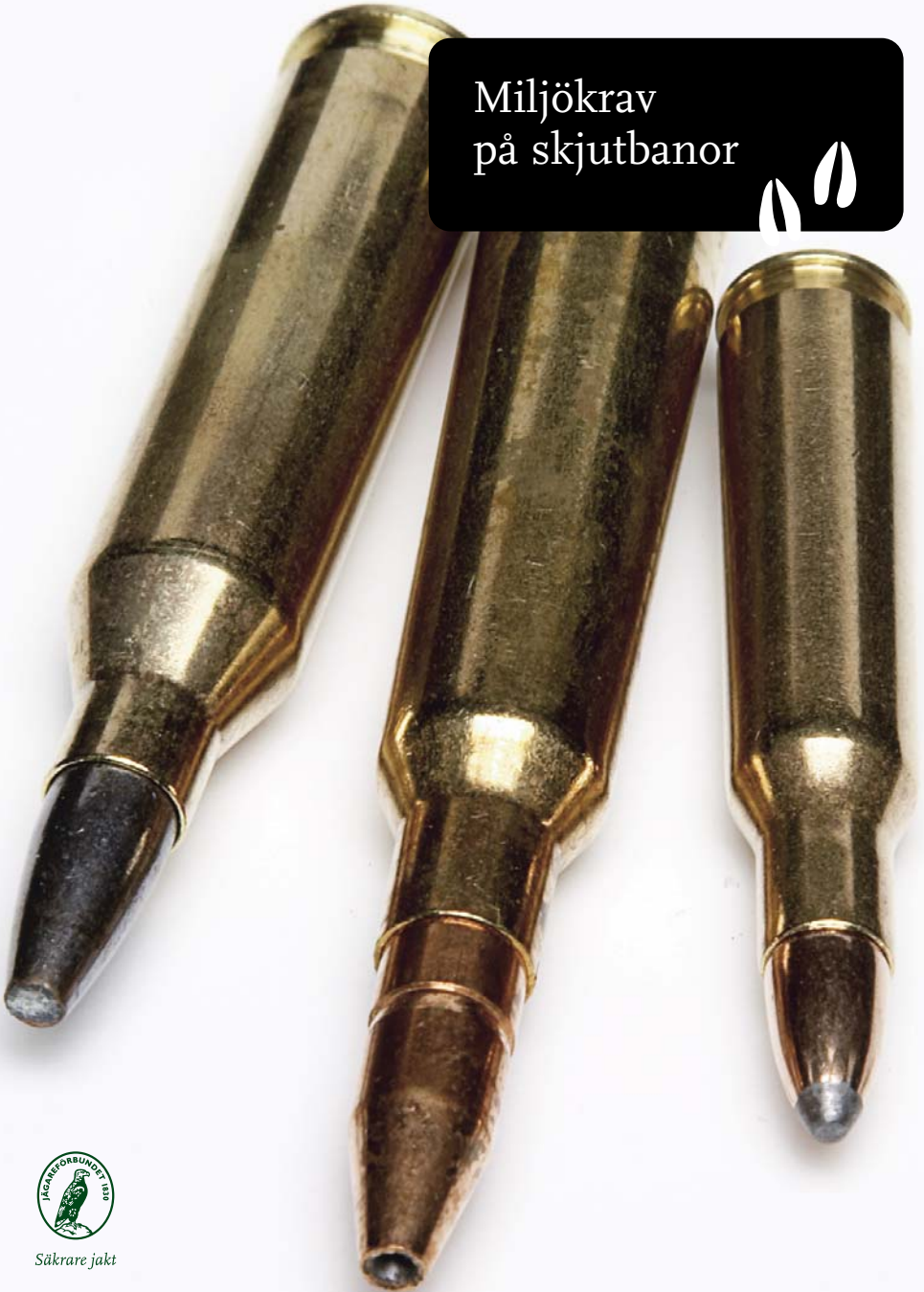

Miljökrav på skjutbanor

Säkrare jakt

MILJÖBALKEN STÄLLER NYA KRAV PÅ SKJUTBANORNA

Införandet av miljöbalken 1999 har inneburit att större krav ställs på skjutbanor. Janne Kjellsson är välkänd som expert på skjutbanornas miljöfrågor. Här är hans syn på de krav som kan uppstå, baserade på den miljölagstiftning som gäller 2008 samt erfarenheter från kontakter med olika skjutbanor.

Janne Kjellsson är pensionerad officer, från 1994 chef för Högkvarterets miljöavdelning med ansvar för ledning och samordning av fysisk planering och miljöfrågor för hela Försvarsmakten, där många miljöfrågor gällde skjutning och skjutbanor. Idag är Janne Kjellsson miljö- och jaktkonsult och biträder bland annat skjutbanor i dessa frågor.

VAD INNEBÄR MILJÖBALKEN FÖR SKJUTBANORNA?

– Verksamheten vid en skjutbana är att betrakta som miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalkens bestämmelser. Konkret har det inneburit nya regler, bland annat när det gäller öppettider! Kommunen (tillsynsmyndigheten) har rätt att kräva att skjutbanorna ska visa vilken störningseffekt skjutningarna har på omgivningen. Lagstiftningen kan också ställa krav på att skjutbanans ansvariga (verksamhetsutövarna) ska upprätta så kallade egenkontrollprogram för hanteringen av verksamheten vid skjutbanan.

Miljöbalken ställer således helt andra krav på verksamhetsutövaren

än tidigare miljölagstiftning. Här gäller bevisbörderegeln, det vill säga att det är verksamhetsutövaren som skall visa att gällande regler följs. Den lokala tillsynsmyndigheten (i normalfallet kommunens miljökontor) kan i princip ställa vilka krav som helst. Det är upp till verksamhetsutövaren att visa att kraven är ogrundade, vilket de i vissa fall kan vara.

VAD INNEBÄR KRAVET PÅ EGENKONTROLLPROGRAM?

– Miljöbalken säger att verksamhetsutövarens egenkontroll innebär en skyldighet att fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka och/eller förebygga olägenheter för människors hälsa och miljö. Detta gäller all verksamhet, alltså även skjutbanor. Därtill finns **Förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll** som anger exakt hur programmet ska se ut. Den gäller dock enbart för den som bedriver yrkesmässig verksamhet. Kommunen kan alltså inte ställa krav på att skjutbanans egenkontrollprogram ska upprättas på ett visst sätt, bara att det ska vara skriftligt och innehålla vissa specificerade uppgifter.

Ett förslag till innehållsförteckning och mall för egenkontroll finns att hämta på www.jagareforbundet.se, under fliken "Säkrare Jakt".

HUR ÄR LÄGET NÄR DET GÄLLER BULLERFRÅGOR?

– Naturvårdsverket beslutade i december 2005 om nya "Allmänna råd om buller från skjutbanor". De gäller sedan 2006 och är avsedda att ge både skjutbaneansvariga och kommuner vägledning när det gäller skyddsåtgärder och begränsningar vid störningar av buller från skjutbanor.

Skjutbanan bör skaffa sig denna nedladdningsbara skrift, NFS 2005:15. Se www.naturvardsverket.se. Skriv 2005:15 i sökrutan.

VAD INNEBÄR DE NYA RÅDEN OCH VAD ÄR SKILLNADEN MOT DE GAMLA?

– I detta sammanhang kan det vara värt att konstatera att det har förekommit mycket få klagomål från kommuner och/eller allmänhet på buller från skjutbanor. När det trots allt uppkommer klagomål är det numera skjutbanans skyldighet att ta fram underlag för en bedömning av störningspåverkan genom bullerberäkning eller bullermätning. Riktvärden och tillämpningsanvisningar finns i Naturvårdsverkets skrift.

I förhållande till de gamla råden har riktvärdena delvis skärpts när det gäller befintliga banor. Om det förekommer störningar på omgivningen kan skjutbanor räkna med vissa begränsningar i möjligheterna att skjuta, särskilt lördags- och söndagskvällar. De skjutbanor som har skjuthallar på älgbanan och inte har bullerisolerat dem, kommer sannolikt att få krav på sig att göra detta.

För banor som inte utövar någon större störningspåverkan och byggdes före 1982 gäller vissa lättnader från de nya bullerkraven.

Kommunal planering kan också påverka skytteverksamheten. Är man inte observant kan plötsligt bostäder eller fritidshus tillåtas inom bullerzonen för en skjutbana och ställa nya krav på bulleråtgärder från skjutbanans sida. Det är därför viktigt att hålla sig à jour med kommunens översiktsplanering så att man inte blir överraskad.

HUR LIGGER DET TILL MED FRÅGAN OM BLY I AMMUNITIONEN?

– Sommaren 2007 beslutade regeringen att upphäva det tidigare beslutet om förbud mot bly i ammunition. Det nya beslutet, som gäller från 2008, innebär att det fortfarande är förbjudet att använda blyhagel vid skytte mot lerduvor på skjutbanan men vid kulskytte är blyad ammunition tillåten.

I den aktuella förordningen anges att ”den som bedriver verksamhet i form av skjutbana eller skjutfält ska vidta för platsen anpassade

åtgärder så att ammunition som innehåller bly inte orsakar skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön”. Naturvårdsverket har ännu (februari 2008) inte meddelat några föreskrifter om tillämpningen av förordningen.

VAD SÄGER MILJÖBALKEN OM KULFÅNGEN, DÄR DEN STÖRSTA KONCENTRATIONEN AV BLY BYGGS UPP?

– Det är verksamhetsutövaren som har ansvar för att klarlägga om ett område, exempelvis ett kulfång, är så förorenat att det kan utgöra ett hot mot människors hälsa eller mot miljön. Skytteföreningen är alltså ansvarig för de åtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår.

Ibland ställer kommunen krav på att kulfång skall saneras eller att skjutbanan ska bygga speciella miljökulfång. Dessa krav kan potentiellt

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER FÖR KULFÅNG

Ta några prov på pH-värdet (åtgärden bör ingå i planen för egenkontroll). Detta kan man göra exempelvis vart tredje år. Man bör kunna få tips av kommunen om vem som kan utföra detta. Vid låga pH-värden kan man kalka skjutvallen för att ytterligare minska risken för urlakning. I övrigt vidtar man inga åtgärder. Med hänsyn till regeringens beslut i blyfrågan kan det dock i framtiden bli nödvändigt för skjutbanan att genomföra ett så kallat laktest för att visa att bly inte läcker från kulfånget.

Siktning behöver möjligen utföras vart femte till tionde år för att minska risken för rikoschetter. En viss minskning av blybelastningen får man då på köpet. Observera att utsiktat bly skall hanteras som farligt avfall och lämnas till kommunens deponi för sådant avfall.

Alla krav på sanering bestrids med hänsyn till det ringa miljöhotet och höga kostnader för eventuella åtgärder. Får man ett sådant muntligt krav kan det i förlängningen leda till att skytteföreningen måste gå i likvidation och att det då blir kommunen som får stå för kostnaden.

Om kommunen ändå fattar beslut om efterbehandling enligt miljöbalkens tillsynsbestämmelser i kapitel 26, paragraf 9, bör beslutet överklagas till länsstyrelsen. **Var uppmärksam på om kommunen även hänvisar till kapitel 26, paragraf 26.** Då ska nämligen kommunens beslut gälla direkt, oavsett om det överklagas. I detta läge ska man även begära så kallad *inhibition*, det vill säga att länsstyrelsen avstyrker kommunens beslut om verkställighetsåtgärder.

bli mycket kostsamma och är i praktiken omöjliga att uppfylla. Och kraven är sällan berättigade. Problemet är dessutom inte särskilt stort när det gäller bly. Någon säker metod att sanera kulfång finns inte heller. Detta har slagits fast i domstolar.

När en blykula träffar skjutvallen bildas fragment. En del fragment häftar vid sandkornen i vallen och det finns därför en viss risk att blyföreningar urlakas till mark och vatten. Undersökningar av befintliga skjutvallar har dock visat att urlakningsprodukterna oftast stannar inom själva vallen. Någon omfattande spridning till omkringliggande mark och vatten sker således inte. Möjligen är risken något större i en extremt sur miljö.

Därmed skulle behovet av sanering saknas för huvuddelen av befintliga skjutbanor och ett sådant krav kan alltså avvisas på dessa grunder. Även krav på miljökulfång kan normalt avvisas, dels eftersom det inte behövs, dels eftersom det är extremt kostsamt. En skälighetsbedömning när det gäller kostnaderna för att uppfylla kraven ska nämligen alltid göras. För en ideell förening kan inte särskilt stora belopp vara skäliga.

DET HAR SKRIVITS EN DEL OM ATT LERDUVOR INNEHÅLLER MILJÖGIFTER.

– Det handlar om PAH, en ämnesgrupp som består av cirka 200 ämnen. Några av dessa är cancerogena. De PAH som dominerar i ett skjutbaneområde kommer från stenkolstjära/stenkolsbäck, som ingår som bindemedel i lerduvor. PAH anses vara giftiga för vissa land- och vattenlevande djur och växter och kan bioackumuleras uppåt i näringskedjan.

Naturvårdsverket har tagit fram generella riktvärden som kan tillämpas för en skjutbana. Där sägs att PAH kan komma in i organismer via intag av förorenad jord, hudkontakt med förorenad jord, inandning av förorenat damm, inandning av ångor, intag av förorenat vatten och intag av grödor. Risken är således inte särskilt stor i en normal skytteverksamhet eftersom PAH är fast bundet i mark och därför inte sprids.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER FÖR LERDUVESKYTTE

Klubbens medlemmar bör informeras skriftligt om riskerna vid exponering för PAH. Eventuellt kan man genom skyltning även upplysa allmänheten.

Städa upp de synliga lerduveresterna som ligger på marken.

Övergå till att skjuta mot lerduvor som inte innehåller PAH. Det finns idag sådana tillverkade av cellulosa eller majs. Protokollför ett styrelsebeslut om sista övergångsdatum.

HAR DU NÅGOT RÅD I SAMARBETET MED KOMMUNEN?

– Eftersträva en bra dialog med kommunens miljöinspektör och redovisa varför ni handlar som ni gör. Det finns ju goda skäl till det. Var gärna proaktiv och ta själv kontakt. Det är alltid lättare att ha en konstruktiv diskussion när man känner varandra. Kom ihåg att kommunen inte bara skall utöva tillsyn. Den har också till uppgift att stödja och råda en verksamhetsutövare när det gäller miljöbalken, en uppgift som oftast glöms bort.

Svenska Jägareförbundet
Säkrare jakt

Öster Malma, SE-611 91 Nyköping
Telefon: 0155-24 62 00 www.jagareforbundet.se